

UCHWAŁA NR XXXVIII/412/2022
RADA GMINY DOBR CZ

z dnia 22 lutego 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
w Gminie Dobrcz na lata 2022 – 2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 poz. 1372 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2, ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.), Rada Gminy Dobrcz uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dobrcz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca
Rady Gminy Dobrcz
Monika Kuberska

UZASADNIENIE

Obowiązek przyjęcia niniejszej uchwały wynika wprost z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) i stanowi jedno z wielu zadań, jakie powierzone zostały samorządom do realizacji od 1 stycznia 2012 roku. Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 w Gminie Dobrcz jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Przewodnicząca
Rady Gminy Dobrcz
Monika Kułberska

Przewodnicząca
Rady Gminy Dobrcz
Monika Kuberska

Załącznik do uchwały Nr XXXVIII/412/2022
Rada Gminy Dobrcz
z dnia 22 lutego 2022 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE DOBRCZ

NA LATA 2022 – 2024

I. WSTĘP

Priorytetem polityki społecznej realizowanej w Gminie Dobrcz jest dobro rodziny postrzegane jako zapewnienie możliwości wsparcia rodziny we wszystkich wymiarach jej społecznego funkcjonowania. W zgodzie z tą wartością kluczowe jest zabezpieczanie kompleksowych form pomocy rodzinie w środowisku. Funkcjonujący system wsparcia rodzin opiera się na intensywnych działaniach profilaktycznych w środowisku, podejmowanych na pierwszych etapach pojawienia się kryzysu w rodzinie. Wyzwania, jakie stawia sobie samorząd Gminy Dobrcz w zakresie polityki rodzinnej to ciągłe specjalizowanie wsparcia w różnych jego wymiarach oraz przyjęcie horyzontalnej zasady ponadsektorowej współpracy pomiędzy podmiotami wspierającymi dziecko i rodzinę, zapewniającej uspołnioną wizję systemowych działań na rzecz rodzin nie wypełniających prawidłowo swojej funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Wejście w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej umocniło istniejące i wprowadziło nowe rozwiązania systemowe w pracy z rodziną przeżywającą trudności, zarówno tą naturalną, jak i zastępczą. Wyspecjalizowano i poszerzono ofertę wsparcia świadczonego na rzecz rodzin, dostosowano struktury organizacyjne i zapewniono odpowiednie standardy realizowanych usług. Opracowany dokument wpisuje się jednocześnie w zapisy przedmiotowej ustawy, nakładające na gminy obowiązek przygotowania trzyletnich programów wsparcia rodziny. W poprzedzającym okresie programowania, kierunki działań i cele strategiczne w tym obszarze wskazane zostały w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Dobrcz na lata 2019-2021. Dokument został przyjęty do realizacji Uchwałą nr IV/35/2019 Rady Gminy Dobrcz z dnia 29 grudnia 2019 roku. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dobrcz na lata 2022-2024 zapewnia kontynuację dotychczasowej polityki Gminy w obszarze wsparcia rodzin oraz wyznacza nowe kierunki działań do realizacji, zmierzające do stworzenia optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z terenu Gminy Dobrcz, w kolejnej, trzyletniej perspektywie programowej.

Obok ustawy, Program wpisuje się także w założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2025 w zakresie programowania działań w kluczowych obszarach wsparcia społecznego.

Niniejszy dokument w pierwszej części prezentuje diagnozę środowiskową, uwzględniającą zarówno funkcjonujące na terenie Gminy rozwiązania, współpracujące w tym obszarze podmioty, a także ukazuje dane, obrazujące istniejące kierunki zmian i zachodzące procesy. Druga, strategiczna część Programu, wyznacza priorytety i cele do realizacji, wskazuje przebieg procesu monitorowania i ewaluacji Programu oraz źródła jego finansowania.

II. DIAGNOZA

Gmina Dobrcz według danych na dzień 31 grudnia 2021 roku liczyła 11 945 (por. w 2020 r. 11 958) mieszkańców, z czego 50,5 % stanowią kobiety, a 49,5% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców wzrosła o 36%. Średni wiek mieszkańców wynosi 38 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy Gminy Dobrcz zawarli w 2020 roku 52 małżeństw, co odpowiada 4,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,2 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28% mieszkańców gminy

Dobrcz jest stanu wolnego, 59% żyje w małżeństwie, 4% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,6% to wdowy/wdowcy. W 2021 roku urodziło się 104 dzieci – 60 dziewczynek i 44 chłopców (w 2020 roku urodziło się 111 dzieci, w tym 57,7% dziewczynek i 42,3% chłopców). Średnia waga noworodków to 3 397 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,05 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2021 roku odnotowano 134 zgony, z czego 48,5% kobiet, 51,49% mężczyzn¹. 61,8% mieszkańców gminy Dobrcz jest w wieku produkcyjnym, 20,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym².

Tabela nr 1. Struktura demograficzna mieszkańców Gminy Dobrcz

Rok	2019r.	2020r.	2021r.
Liczba mieszkańców	11 751	11 888	11 945
Kobiet	6 002	6 020	6 028
mężczyźni	5 749	5 868	5 917

Tabela nr 2. Urodzenia dzieci w Gminie Dobrcz

Rok	2019r.	2020r.	2021r.
Kobiety	48	77	61
Mężczyźni	68	60	43
Razem	116	137	104

Tabela nr 3. Małżeństwa zawierane w Gminie Dobrcz

ROK	LICZBA MAŁŻEŃSTW
2019r.	83
2020r.	82
2021r.	72

Tabela nr 4. Rozwody małżeństw z terenu Gminy Dobrcz

ROK	LICZBA ROZWODÓW
2019r.	28
2020r.	35
2021r.	21

Sytuacja rodzin uwarunkowana jest nie tylko zmianami demograficznymi. Pozytywnym na ogół procesom zmian społecznych, ekonomicznych czy kulturowych towarzyszą nieodłączne zagrożenia. Trudności opiekuńczo-wychowawcze, przemoc czy uzależnienia to problemy, z którymi rodzina nie zawsze jest w stanie sama sobie poradzić.

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Dobrcz

² tamże

Miejszem, do którego mogą zgłosić się rodziny przeżywające w/w trudności jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrczu. Analiza statystyk systemu pomocy społecznej ukazuje skalę oraz problemy, z jakimi borykają się rodziny z terenu Gminy Dobrcz. Zgodnie z danymi GOPS za 2021 rok, w Dobrczu pomocą objętych było 202 rodzin. Pomimo trudności z jakimi borykają się rodziny, dostrzegalna jest na przestrzeni lat, tendencja spadku liczby rodzin, które zostają objęte wsparciem Gminnego ośrodka Pomocy Społecznej.

Rodziny, które zwracają się o wsparcie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej borykają się z różnego rodzaju trudnościami, m.in. z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Spośród wszystkich rodzin z dziećmi, które korzystały ze wsparcia GOPS w 2021 roku, stanowiły rodziny dotknięte tym problemem. W wielu z nich zostały naderwane lub zerwane więzi, a stopień występujących problemów (w tym nadużywanie alkoholu i przemoc), stwarza realne zagrożenie umieszczenia dzieci w formach pieczy zastępczej.

W ostatnich latach, nowo obserwowanym trendem jest odchodzenie części rodzin z systemu wsparcia społecznego z powodu polepszenia sytuacji finansowej (m.in. na skutek wprowadzenia rozwiązań w polityce prorodzinnej takich jak program rządowy Rodzina 500 Plus, ulga podatkowa na dzieci, Karta Dużej Rodziny), jednakże pomimo wciąż pozostających w rodzinach problemów społecznych.

Inne problemy, mające destrukcyjny wpływ na życie rodziny i wychowujących się w niej dzieci, to przemoc oraz uzależnienie od środków psychoaktywnych. Jak wynika ze statystyk, liczba wszczętych w Gminie Dobrcz procedur „Niebieskie Karty” utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na porównywalnym poziomie, podobnie jak i liczba wniosków złożonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie zastosowania wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. W ostatnich latach dzięki wsparciu samorządu nastąpił dynamiczny rozwój działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz profilaktyki uzależnień, zwiększyła się wrażliwość i świadomość społeczna powodująca, że można otoczyć wsparciem środowiska przeżywające kryzys.

III. ZASOBY GMINY DOBRZCZ W OBSZARZE WSPARCIA DZIECKA I RODZINY

Gmina Dobrcz realizuje pozytywny trend promowania wartości jaką jest rodzina poprzez projektowanie działań, m.in. w zakresie inicjatyw kulturalnych i edukacyjnych, zajęć pozaszkolnych dla dzieci, możliwości spędzania czasu wolnego (działania Gminnego Ośrodka Kultury). Rodziny z dziećmi mają możliwość użytkowania Karty Metropolitarnej, umożliwiającej korzystanie ze zniżek na przejazd. W ramach wspierania działań międzypokoleniowych program został uzupełniony również o kartę seniora, która ma zwiększać możliwości wspólnego spędzania czasu przez wszystkie generacje rodzin.

3.1. WSPARCIE SPECJALISTYCZNE NA RZECZ RODZIN ZAGROŻONYCH I DOTKNIĘTYCH KRYZYSEM

Gmina Dobrcz nie dysponuje potencjałem instytucji i placówek wsparcia dziennego, co jest zjawiskiem powszechnym dla terenów wiejskich. Jednak działalność Gminy koncentruje się na inicjatywach, które przyczyniają się do kompensacji deficytów dzieci i młodzieży z rodzin z terenu Gminy Dobrcz. Funkcję profilaktyczną, reintegracyjną i socjalizacyjną wobec rodzin z trudnościami

w spełnianiu swoich funkcji, z jednoczesnym oddziaływaniem na rodziców w kierunku pogłębiania ich odpowiedzialności za właściwe wychowanie własnych dzieci, realizuje Zespół Pracy Socjalnej i Asystentury Rodziny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W 2021 roku 6 pracowników socjalnych objęło wsparciem rodziny, zaś asystent rodziny współpracował ze rodzinami. Wymiernym efektem asystentury oraz pracy socjalnej jest przede wszystkim ograniczenie na przestrzeni lat napływu dzieci do pieczy zastępczej. Podejmowane działania mają także charakter reintegracyjny, zakładający pracę w kierunku powrotu dziecka do rodziny naturalnej w sytuacji gdy dziecko przebywa już w pieczy zastępczej. W ostatnich trzech latach spośród 31 dzieci, które przebywały w pieczy przed objęciem rodziny intensywną pracą socjalną, na skutek podjętych działań reintegracyjnych do rodzin naturalnych powróciła niemal połowa z nich (14 dzieci, 45 proc. ogółu). Ponadto, w odniesieniu do średnio co dwunastej rodziny, posiadającej nadzór kuratorski w chwili przystąpienia do IPS, kuratela ta zostaje zniesiona w trakcie realizacji kontraktu socjalnego w ramach IPS. Wszystkie rodziny korzystają także w ciągu roku z szerokiej palety instrumentów aktywnej integracji, w tym społecznych mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, takich jak szkoły dla rodziców czy domowe poradnictwo wychowawcze (por. szerzej: pkt. 3.1).

Tabela nr 5. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

ROK	ILOŚĆ RODZIN OBJĘTYCH WSPARCIEM ASYSTENTA RODZINY	ILOŚĆ DZIECI W RODZINACH
2019r.	12	34
2020r.	9	21
2021r.	13	32

W kontekście usług o charakterze specjalistycznym, odpowiadających na specyficzne potrzeby rodzin, warto również wskazać na trend w kierunku zwiększania dostępności i rozwijania tego typu usług dla mieszkańców. Kontynuowano ofertę specjalistycznych usług opiekuńczych dla dzieci z autyzmem, dla młodzieży i dorosłych ze spektrum autyzmu (w tym z Zespołem Aspergera) oraz o specjalistyczne usługi opiekuńcze w formie zajęć rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi.

Rodziny, które znalazły się w sytuacji kryzysowej mogą liczyć na działania instytucji powołanych do wspierania rodzin dotkniętych problemem przemocy. W Gminie realizowany jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2021, który wyznacza horyzontalny plan działań do realizacji w obszarze przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie. Rodziny mogą skorzystać z usług Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oferującego wsparcie dla osób uwikłanych w problem przemocy w rodzinie, w tym zapewniają: pomoc psychologiczną, psychiatryczną, socjalną, prawną. Osoby doznające i stosujące przemoc obejmowane są profesjonalnym wsparciem grup roboczych. Zaangażowanie we współpracę specjalistów z różnych dziedzin pozwala na budowanie komplementarnych i wzajemnie uzupełniających się planów wsparcia na rzecz rodzin uwikłanych w problem przemocy (według stanu na koniec 2021 roku, ZI liczył 17 członków).

Innym, równie dojmującym problemem, który dotyka mieszkańców Gminy Dobrcz i często współwystępuje z problemem przemocy jest uzależnienie, w szczególności od alkoholu. W Gminie realizowany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Programy te przedstawiają perspektywę działań Gminy

w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, w tym zapewniają działania wspierające rodziny z Gminy Dobrcz. W ramach przedmiotowych narzędzi rozwiązywania problemów społecznych wymienić należy m.in. rozwijanie działań w ramach profilaktyki uzależnień

Bezpłatną pomoc konsultacyjną dla osób używających szkodliwie alkoholu, uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych świadczy Punkt Konsultacyjno – Poradniany w Dobrczu. Oferta dotyczy pomocy specjalistycznej, terapeutycznej, psychologicznej, prawnej i medycznej.

IV. CEL GŁÓWNY

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz ich wspieranie prawidłowym funkcjonowaniu.

Cele szczegółowe:

- 1) Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin.
- 2) Zapewnienie rodzinom mającym trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wsparcia i pomocy asystenta rodziny.
- 3) Szeroka współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny.
- 4) Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej poprzez wprowadzenie w rodzinę asystenta rodziny.
- 5) Wzrost społecznej świadomości roli rodziny jako podstawowego środowiska funkcjonowania człowieka.
- 6) Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych i monitorowanie środowisk rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji.
- 7) Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadry pomocy społecznej.

HARMONOGRAM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022-2024.

L.P	NAZWA ZADANIA	ZAKŁADANE REZULTATY	WSKAŹNIKI
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pomocy i wsparcia asysty rodziny oraz pracy socjalnej	Rozpoznanie kryzysu w rodzinie na wczesnym etapie kryzysu	Liczba rodzin
2.	Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych	Rozszerzanie oferty wsparcia dla osób zawodowo zajmujących się wspieraniem rodzin z dziećmi	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów, liczba uczestników
3.	Umożliwienie dostępu rodzinom do poradnictwa specjalistycznego m.in. pedagogicznego, prawnego, psychologicznego, poradnictwa rodzinnego, socjoterapeutycznego	Poszerzenie oferty pomocy specjalistycznej	Liczba konsultacji, Liczba osób które skorzystały z porad
4.	Współfinansowanie zgodnie z ustawą pobytu dziecka w pieczy zastępczej	Zabezpieczenie potrzeb dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Liczba umieszczonych dzieci w pieczy zastępczej
5.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci z rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Rozwój instytucjonalnej oferty doskonalenia zawodowego specjalistów w zakresie wsparcia dziecka i rodziny	Liczba monitorowanych rodzin
6.	Współpraca z sądami i ich organami pomocniczymi oraz innymi instytucjami w zakresie oceny sytuacji dziecka wychowującego się w rodzinie przeżywającej kryzys funkcji opiekuńczo – wychowawczej	Zapewnienie stałego przepływu informacji między instytucjami	Liczba monitorowanych rodzin.
7.	Zwiększenie dostępności do usług w zakresie zdrowia psychicznego dla grup o specjalnych potrzebach	Poszerzenie oferty dla dzieci i młodzieży doświadczających kryzysów psychicznych	Liczba dzieci i młodzieży doświadczających kryzysów, które skorzystały ze wsparcia

V. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrczu. Monitoring będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych zadań programowych i w oparciu o określony katalog wskaźników, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Monitorowanie Programu umożliwi obserwację realizacji zadań oraz ocenę stopnia osiągnięcia rezultatów. Przyjmuje się roczny tryb prowadzenia monitoringu.

Ewaluacja Programu będzie dokonana na koniec jego realizacji w oparciu o dane i dokumenty uzyskane w procesie monitorowania programu oraz inne źródła, które mogłyby zawierać przydatne informacje. Ewaluacja końcowa ma na celu ocenę wdrożenia programu pod kątem adekwatności podejmowanych działań i ich efektywności, a także dostarczenie danych do opracowania programu na kolejne lata.

VI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków własnych pochodzących z budżetu Gminy Dobrcz. Przewiduje się również aplikowanie o środki ze źródeł zewnętrznych, w szczególności programów ukierunkowanych na wsparcie dziecka i rodziny.